

WANDELEN EN FIETSEN IN GAASTERLAND

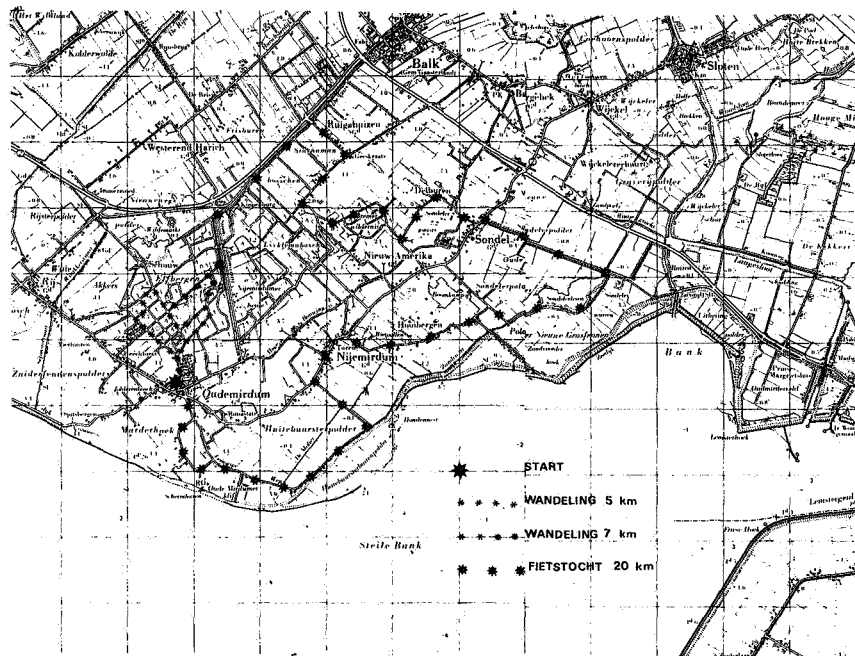
J. Houtsma en P.W. Bouma

Gaasterland is voor de dagjesmensen uit de steden in Friesland, waarbij we vooral denken aan Workum, Bolsward en Sneek, een begrip. De streek heeft veel te bieden. Op de rand van het mereengebied van Zuid-west Friesland vinden we hier enkele prachtige bossen. Omringd door talrijke rijke weidevogelgebieden wordt het ten zuiden begrensd door het IJsselmeer. Wat wil je nog meer. Bos, weiland, meren en zee. Al is het IJsselmeer geen zee, voor de bevolking geldt nog steeds de herinnering aan de Zuiderzee, die na het gereedkomen van de afsluitdijk veranderde in het IJsselmeer. De naam Gaasterland komt van de naam geestgronden; dit zijn zavelige, voor akkerbouw vruchtbare gronden maar voor grasland minder geschikt. De naam geestgronden is misschien niet helemaal goed, want een groot deel van Gaasterland is zanderig maar verrijkt met humus. Het gebied valt onder het Drents distrikt, maar ook dat is weer verschillend. Gaasterlandse gronden bestaan voor een groot gedeelte uit keileem dat op vele plaatsen voor flinke hoogtevverschillen in het landschap kan zorgen. Het is een

morene landschap. De naam de Morra, een meertje ten noord-westen van Gaasterland, is hiervan afgeleid. Het land is gevormd in de ijstijd. De grond bevatte veel zwerfkeien. Hele stukken land zijn overhoop gehaald om deze keien. Ze werden gebruikt voor de bestrating in o.a. Hindeloopen en Workum. Een stukje nu nog bestaande vaart heet dan ook Steendollensvaart. In de middeleeuwen is de Zuiderzee uit het Flevomeer ontstaan door de zware stormen die er in die tijd hebben gewoed. Gaasterland heeft door z'n stevige bodem (stenen, keileem ed.) verhinderd dat het achterliggende friese laagland door de zee volledig werd weggespoeld. Enkele van de Noordwestelijkste hunnebedden lagen in Gaasterland, maar zijn helaas geheel gesloopt ten behoeve van de wegverharding. Gaasterland is ook het land van de legenden en spoken, waarvan Witte Wiven, Zevende dames en De Boze deel uitmaken. De Bokkeleane dankt zijn naam aan

de legende dat de duivel hier in een bokkewagen langs kwam. Ook staat er nog de Moordenaarsboom, waarin die wandaad gekerfd is. De onderlinge geloofsstrijd vinden we terug in het zogenaamde Oudhof in het Rijsterbos. Twee jaar terug zijn op het Oudhof opgravingen gedaan waarbij massagraven tevoorschijn kwamen; veel schelds bleken ingeslagen te zijn. Adellijke families hebben zich in het verleden in Gaasterland gevestigd; herinnering daaraan is o.a. de Freuletoren in Nijemirdum. De Ned. Herv. Kerk in Wyckel herbergt een uniek beeldhouwwerk van Menno van Coehoorn. Achter deze kerk ligt het van Coehoornbos met een bijzondere stinzefflora. Een andere herinnering aan de adel is het Lycklembos. Wandeling is toegestaan op aanvraag. De resten van de oudste gekultiveerde bebouwing is rond Elfbergen, bij Oudemirdum (\pm 1600). In die tijd was hier een groot boerenbedrijf "De Witte Akkers", dat in latere jaren meer naar Rijs is verplaatst. De

Eertijds moet hier een eendekooi zijn geweest wat echter van korte duur was. De Gaasterlandse bossen hebben een rijke flora oa. de vele grasklokjes en knikkende vogelmelk. Verwildere cultuurplanten, adventiven en aangeplante buitenlandse boomsoorten voelen zich er goed thuis. Het reeënbestand is bijzonder goed, misschien aan de hoge kant. De bossen zijn in de zomer belangrijke broedplaatsen voor diverse zangvogels. Gekraagde roodstaart, tuinfluiter, zwartkop, fluiter en op sommige plaatsen nachtegaal. Vooral in gemengde percelen bos is de verscheidenheid groot. De wandeling vanuit Oudemirdum leidt U

bossen rondom Elfbergen zijn aangelegd door Hugenoten, die daar destijds met rust werden gelaten en er een sober bestaan hadden. In de bossen rondom Oudemirdum is een kwekerij gevestigd die in de z.g. crisisjaren, de jaren dertig, is opgezet om de werklozen uit de omgeving bij toerbeurt aan werk te helpen. Voor de farmaceutische industrie werden hier oa. kruiden gekweekt, waarvan zeer giftige. Sporen daarvan zijn in de bossen verspreidde digitalis of vingerhoedskruid en hier en daar in de buurt van de kwekerij, de turkse rabarber en asperge. De vijver aan de Kooilaan is aangelegd door werkeloze jongeren.

langs enkele van bovenstaande beschreven plaatsen. Geniet ervan.

Wandeling

Start vanuit Oudemirdum, waar U eerst het Natuurhistorisch Streekmuseum "Klif en Gaast" kunt bezoeken. Langs het Fonteinbos via de Fonteinweg naar Elfbergen. Via de Kooilaan een wandeling rondom de vijver terug naar Oudemirdum. De wandeling kan over een route van 5 of 7 kilometer worden gehouden, naar keuze (zie kaartje).

Fietstocht

Start vanuit Oudemirdum. Vanuit Oudemirdum fietst U in zuidelijke richting over de Lemerige weg naar het Oudemirdumer Klif. Voor de kust liggen enkele droge zandplaten. Rustplaats voor meeuwen, aalscholvers, sterns en eenden. U vervolgt uw weg in oostelijke richting langs de Huitebuursterpolder en komt weldra in Nijemirdum aan. Richting Hooibergen en Sondelerleien. De Sonderlerleien is een uniek stukje water. 's Zomers wordt de rietkraag bevolkt door diverse zangvogels, meerkoeten en eenden, 's winters is het een rustgebied voor duizenden smienten, tafeleenden, kuifeenden, terwijl de polders rondom het meertje als foerageergebied door duizenden ganzen wordt gebruikt. (oa. brandgans, kolgans en kleine rietgans). Van de Sonderlerleien fietst U naar Sondel en via Delburen komt U aan in de Bremerwildernis, een schitterend boscomplex. U vervolgt uw weg naar Ruighuizen (klokkestoel) en fietst langs de Luts naar Kippenburg, afslag Oudemirdum; over de Steendollensvaart en de Beukenlaan komt U door het bos weer in Oudemirdum. De tocht gaat door ongeveer 20 kilometer prachtig natuurgebied.

J. Houtsma en P.W. Bouma zijn verbonden aan het IVN-Friesland.